

การศึกษาแบบแผนการใช้สอยที่ว่างในที่อยู่อาศัย: กรณีศึกษาเรือนไทย บ้านคลองลำสาลี

นางสาว วาริชา วงศ์พยัคฆ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2547
ISBN : 974-17-5990-8
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

23 มี.ค. 2550

Central Library

THE PROXEMIC STUDY IN DWELLING
: A CASE STUDY OF TRADITIONAL THAI HOUSES AT BAN KHLONG LAMSALI

Miss Waricha Wongphyat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Architecture in Architecture

Department of Architecture

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN : 974-17-5990-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาแบบแผนการใช้สอยที่ว่างในที่อยู่อาศัย: กรณีศึกษาเรือนไทย บ้านคลองลำสาลี
โดย	นางสาว วาริชา วงศ์พยัคฆ์
สาขาวิชา	สถาปัตยกรรม
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ทิพย์สุดา ปทุมานนท์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ เลอสม สถาปิตานนท์

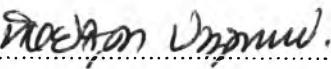

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

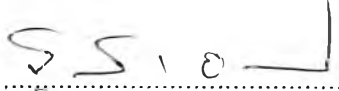

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ เลอสม สถาปิตานนท์)

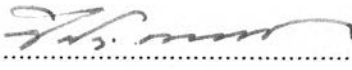
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ผุสดี ทิพทัส)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทิพย์สุดา ปทุมานนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ เลอสม สถาปิตานนท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ฐานิศวรร เจริญพงศ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัฐิติ)

วาริชา วงศ์พยัต : การศึกษาแบบแผนการใช้สอยที่ว่างในที่อยู่อาศัย: กรณีศึกษาเรือนไทย บ้านคลองลำสาลี
(THE PROXEMIC STUDY IN DWELLING: A CASE STUDY OF TRADITIONAL THAI HOUSES AT BAN KHLONG LAMSALI)
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. ทิพย์สุตา ปทุมานนท์, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : รองศาสตราจารย์
เลอสม สถาปิตานนท์, 230 หน้า, ISBN : 974-17-5990-8

“การอยู่อาศัย” ในฐานะที่เป็นดังหัวใจของการดำรงอยู่ของชีวิต หมายถึง การก่อร่างของความสัมพันธ์อันแนบแน่นและเต็มเปี่ยมด้วยความหมายระหว่างตัวเราและโลกแวดล้อม อาจกล่าวโดยนัยได้ว่า “การอยู่อาศัย” คือ การหว่าน “เมล็ดแห่งชีวิต” ลงบนผืนดินที่เอื้ออำนวยให้เราได้มีโอกาสสลักเสลาสาระแห่งชีวิตได้ด้วยตัวของเราเอง ในการอาศัยอยู่อย่างแนบแน่นและเข้มข้น “บ้าน” จึงมีเนื้อหาสาระพิเศษสำหรับการศึกษาปรากฏการณ์ชีวิตที่เกิดขึ้นภายในที่ว่าง ที่มีความซับซ้อน ซ้อนทับอยู่ภายในองค์กรรวมแห่งชีวิต พื้นที่ที่เกิดจากการอยู่หรือจากการสั่งสมประสบการณ์ของบุคคลจนเกิดเป็น “พื้นที่รองรับการอยู่อาศัยของชีวิต” ไม่เพียงจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของ การดำรงอยู่ของชีวิตเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นภาพของวัฒนธรรมในระดับที่เล็กที่สุดอีกด้วย

ในการสั่งสมประสบการณ์การอยู่อาศัยในโลก บุคคลได้กอบโลกรอบๆ กายขึ้นเป็นพื้นที่รองรับชีวิต บ้านจึงมิได้หมายความต่อบุคคลเพียงปัจจุบันเท่านั้น ทว่า บ้านสานอดีตเข้ากับปัจจุบัน และรอคอยการมาแห่งอนาคต ในความหมายนี้ บ้านจึงเป็นทั้ง “ผู้กำเนิด” เป็น “ที่โอบอุ้ม ค้ำค้ำ” เป็น “จักรวาลของครอบครัว” เป็น “พิภพอันที่แห่งชีวิต” และเป็น “สถาปัตยกรรมที่ไม่รู้จัก” ความปรากฏของบ้านจึงฉายให้เห็นภาพวิถีแห่งการดำรงอยู่ในโลกของบุคคล เช่นเดียวกัน “บ้านไทย” หรือ “เรือนไทย” ซึ่งกำเนิดจากภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เทคโนโลยี และทรัพยากรของภูมิภาคไทย ย่อมฉายให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบไทยและวิถีการใช้สอยพื้นที่รองรับการอยู่อาศัยของครอบครัวไทย เผยให้เห็นแบบแผนของสังคมที่พอเพียง พึ่งพาตนเองได้ แต่น่าเสียดายที่ในปัจจุบันภูมิปัญญาอันเป็นมรดกแห่งวัฒนธรรมไทย ที่อำนวยให้เกิดการอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและยั่งยืน กำลังถูกพรากรอกออกไปจากคนไทยและสังคมไทยไปทีละน้อย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาแบบแผนการใช้สอยที่ว่างในเรือนไทย บ้านคลองลำสาลี ซึ่งให้ความสำคัญกับการศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งนำไปสู่การใช้สอยที่ว่างที่รองรับชีวิตอย่างคุ้มค่า โดยอาศัยประสบการณ์ภาคสนามจากพื้นฐานของการวิเคราะห์ปรากฏการณ์และสถานการณ์ ตามมโนทัศน์ แนวคิด ทฤษฎีปรากฏการณ์ศาสตร์และจิตวิทยาสถาปัตยกรรม การวิจัยนี้ เริ่มต้นจากการศึกษาเรื่องราวการถักทอชีวิตของสมาชิกครอบครัวบ้านคลองลำสาลี อันได้แก่ ครอบครัวของน้ามาเรียม พุ่มพวง ครอบครัวของป้ากุหลาบ ชุ่มชื่น และยายสนธิ อรุณพูนทรัพย์ โดยที่ “เรื่องราวแห่งชีวิต” อันประกอบ “สายสัมพันธ์ชีวิตของครอบครัวใหญ่” “ชีวิตที่พึ่งอิงธรรมชาติ” “ท่ามาหาเลี้ยงชีพ” “เล่น-เรียน-รู้ คู่ชีวิตอิสระ” “ศรัทธาแห่งชีวิต” และ “เทศกาลแห่งชีวิต” จะนำไปสู่ความเข้าใจในการศึกษาเรื่องราวการเติบโตของเรือนอันเป็นที่อยู่อาศัยของชีวิต และการศึกษาแบบแผนการใช้สอยที่ว่างในเรือนของครอบครัวทั้งสาม จากนั้นจึงเป็นการวิเคราะห์มิติทางกายภาพและจิตภาพของการอยู่อาศัย และการวิเคราะห์ลักษณะและความหมายของที่ว่างที่ได้จากเรือนทั้งสาม ซึ่งประกอบด้วย “ที่ว่างซึ่งรองรับมิตินิยามการใช้สอยอันหลากหลาย” “ที่ว่างซึ่งซ้อนอยู่ในที่ว่าง” “ที่ว่างซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับชีวิต” “ที่ว่างซึ่งเปิดประสบการณ์แห่งสัมผัส รับรู้ สุนทรีย์” และ “ที่ว่างซึ่งแปรเปลี่ยนได้ เติบโตได้ เคลื่อนย้ายได้” ท้ายที่สุด การศึกษาแบบแผนการใช้สอยที่ว่างซึ่งรองรับมิตินิยามการใช้สอยอันหลากหลาย จึงนำไปสู่ความเป็น “บ้านแห่งชีวิต” หรือ “เรือนแห่งชีวิต” อันประกอบด้วย “เรือน เปิดรองรับเรื่องราวแห่งชีวิต” “เรือน ที่อยู่ของมุมแห่งชีวิต” “เรือน รับรองชีวิตปฏิสัมพันธ์” “เรือน สัมผัสแห่งชีวิต” “เรือน ปลูก+ปรับ+ปรุงชีวิตไม่รู้จัก” ซึ่งอำนวยให้ชีวิตที่อยู่อาศัยได้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ความหมายทั้งห้าของเรือนแห่งชีวิต ยังช่วยเปิดประเด็นให้เห็นแนวทางในการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมสำหรับอยู่อาศัย ที่สอดคล้องกับฐานวัฒนธรรมของสังคมไทยและตอบรับกับบริบทปัจจุบันที่ฐานทรัพยากรโลกมีอยู่อย่างจำกัด พร้อมทั้งให้ข้อคิดในเรื่องวิธีการเป็นอยู่อย่างพอเพียงและระบบพึ่งพาตนเองได้ อันเป็นภูมิปัญญาไทยที่ได้สั่งสม สืบสาย สานสัมพันธ์กันมาตั้งแต่อดีต

ภาควิชา สถาปัตยกรรมศาสตร์
สาขาวิชา สถาปัตยกรรม
ปีการศึกษา 2547

ลายมือชื่อนิติ..... วาริชา วงศ์พยัต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ทิพย์สุตา ปทุมานนท์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... เลอสม สถาปิตานนท์

4574188125 : MAJOR ARCHITECTURE

KEYWORD : DWELLING / PROXEMICS / EXISTENTIAL SPACE / PLACE

WARICHA WONGPHYAT : THE PROXEMIC STUDY IN DWELLING : A CASE STUDY OF TRADITIONAL THAI HOUSES AT BAN KHLONG LAMSALI. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. TIPSUDA

PATUMANON, D Arch. THESIS CO-ADVISOR : ASSOC. PROF. LERSOM SATHAPITANONDA, M Arch.

230 pp. ISBN : 974-17-5990-8

The word "dwelling", as the heart of human existence, implies the establishment of a meaningful relationship between man and a given environment. Psychologically, to dwell is to bury "the seed of life" in the ground that allows the inhabitants to engrave the essence of their lives. In this respect, a private dwelling—the house, is a privileged entity for a phenomenological study of the intimate value of inside space that can be taken in both its unity and complexity. Besides, the lived space, or existential space, which has been created from the inhabitants' daily activities along with their collective experiences, reveals not merely one's way of life but also the microcultural pattern of a society as well.

As time goes by, dwellers have gathered their experiences and created a unique environment in the lived space. The house goes beyond being a basic component of everyday life. In fact, the house has interwoven our past and present together, while welcoming the coming of the future. Given the past, the present, and the future the house takes on different dynamisms. The house therefore serves as "a cradle of life", "a life-giving retreat", "a microcosmos of family life", "a museum of life", and "a never-ending lived architecture". In essence, the house is the manifestation of the dwellers' multivarious whole of "being-in-the-world". Hence the Thai house, which has been built according to the conditions of climate, topography, technology, and resources, mirrors the Thai way of life vis-à-vis the way people use space. Unfortunately, this cultural heritage, which allows the inhabitants dwell well and sustainably, has been disappearing from Thai society little by little.

This research is a study of the way dwellers use of space, or the proxemics, in Thai houses at Ban Khlong Lamsali. The study specifically pays attention to the sufficient way of life, which reveals the dialectic relationships to the worthwhile use of space inside the house. Field observations of the area lasting six months were made. During this time, experimental and experiential data including oral history, sketches, and photos were gathered. The situational analysis of the data is grounded in the knowledge and process of Phenomenology and Architectural Psychology.

Beginning with a study of the life stories of three families; Mariam's family, Kularb's family, and the Sani family, who reside in the area of Ban Khlong Lamsali, the research investigates the study of three houses, while at the same time focusing on the study of the use of space and time in each house. The proxemic study is based on plans and photos representing activities in each area of the house. The analysis of the physical and psychological dimensions in dwelling is grounded in the family's stories together with sketches and photos reflecting "the here of life" of the dwelling place. Based on the analysis of dwelling dimensions, the analysis of character and meaning of space yields five spatial characters; *multifunctional space, space in space, dialogical space, multisensory space, and changeable / growable / moveable space*. These multidimensional dwelling spaces consequently generate five meanings of "the house of life"—the house as the place for "stories of life", "corner of life", "dialogical life", "touch of life", and "growable life", all of which bring about the "quality of life". Finally, the five meanings of the house of life will be put forward as a source of a possible paradigm for a sustainable Thai dwelling which can be perfectly interwoven into the Thai context, both environmentally and socio-culturally.

Department Architecture

Field of study Architecture

Academic year 2004

Student's signature.....WARICHA WONGPHYAT.....

Advisor's signature.....Tipsuda Patumanon.....

Co-advisor's signature.....Lersom Sthapitanonda.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือเป็นอย่างดี จากสมาชิกครอบครัว บ้านคลองลำสาลี ซึ่งได้ถ่ายทอดเรื่องราว ปรากฏการณ์ และประสบการณ์ชีวิต นับตั้งแต่เมื่อแรกลงหลักปักฐาน ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน และปลูกความเป็นบ้านของครอบครัว จนถึงปัจจุบัน โดยผู้บอกเล่าเรื่องราว ได้แก่ นำมาเรียม พุ่มพวง ป้ากุหลาบ ชุ่มชื่น ยายสนิ อรุณพูนทรัพย์ ผู้เป็นสมาชิกรุ่นแรกที่ได้เปิดตำนานของเรือนแห่งชีวิต รวมถึง พี่นารีรัตน์ แก้วน้อย พี่ชาญชัย อุหมัด พี่วารุณี มะลิวัลย์ เด็กหญิงภริภานันท์ ชุ่มชื่น (ไซเบีย) เด็กหญิงจนิสดา ชุ่มชื่น (คิดดี) เด็กหญิงณัฐพร อุหมัด (นุณี) และเด็กหญิงณัฐริกา อุหมัด (ดา) ผู้เป็นสมาชิกรุ่นต่อๆ มาที่ได้อาศัยอยู่ร่วมกัน ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวขนาดใหญ่คนอื่นๆ ที่ไม่ได้มีรายชื่อ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ มุสดี ทิพทัส รองศาสตราจารย์ ดร. ฐานิศวรร เจริญพงศ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัชฐิติ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ทิพย์สุดา ปทุมานนท์ และ รองศาสตราจารย์ เลอสม สถาปิตานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิดเห็น อันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการศึกษาวิจัย และให้กำลังใจแก่ศิษย์ด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณ ทุนอุดหนุนการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเฉลิมฉลองในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ 72 พรรษา ซึ่งให้การสนับสนุนการศึกษาในหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ภาคต้น ปีการศึกษา 2545 จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

ท้ายที่สุด ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ผู้ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ มาโดยตลอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญแผนที่.....	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของการวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย.....	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2. แนวคิดและทฤษฎี.....	10
2.1 สาระและลักษณะของสังคมมาตุลัักษณ์.....	14
2.2 ความหมายของ “การตั้งถิ่นฐาน” “การอยู่อาศัย” และ “บ้าน”.....	19
2.3 แบบแผนการใช้สอยที่ว่าง.....	27
3. การศึกษาเรื่องราวการถักทอชีวิตลงในบ้านคลองลำสาลี.....	31
3.1 การศึกษาเรื่องราวชีวิตของครอบครัวใหญ่ บ้านคลองลำสาลี.....	31
3.1.1 สายสัมพันธ์ชีวิตของครอบครัวใหญ่.....	41
(1) ครอบครัว “คน 3 รุ่น”.....	41
(2) เพื่อนบ้านพึ่งพาอาศัย.....	42
3.1.2 ชีวิตพึ่งพิงอิงธรรมชาติ.....	44
3.1.3 ทำมาหาเลี้ยงชีพ.....	48
3.1.4 เล่น-เรียน-รู้ คู่ชีวิตอิสระ.....	52
3.1.5 ศรัทธาแห่งชีวิต.....	54
3.1.6 เทศกาลแห่งชีวิต.....	57
3.2 การศึกษาเรื่องราวการเติบโตของบ้านคลองลำสาลี.....	63
3.2.1 เรือนน้ำมาเรียม พุ่มพวง.....	63
3.2.2 เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื่น.....	68
3.2.3 เรือนยายสนี อรุณพูนทรัพย์.....	72

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. การวิเคราะห์แบบแผนการใช้สอยที่วางในบ้านคลองลำสาละ	77
4.1 เรือนน้ำมาเรียม พุ่มพวง	78
4.1.1 เรือนไทย	83
(1) โถงเรือน	83
(2) ห้องนอนครอบครัวลูกสาวคนโต	83
4.1.2 ลูกหงส์	86
(1) โถงเรือน	86
(2) ห้องนอนลูกสาวคนเล็ก	86
4.1.3 เรือนครัว	88
(1) ครัวใหญ่	88
(2) ครัวเล็ก	89
(3) ห้องนอนใหญ่	89
(4) ส้วม	89
4.1.4 เรือนยายวอ	92
4.1.5 ชาน	92
(1) ชานระเบียงหน้า	92
(2) ชานระเบียงหลัง	92
4.1.6 บ้านโตและทำน้ำ	94
(1) บ้านโตหน้า	94
(2) บ้านโตหลัง	94
4.1.7 ใต้ถุนเรือน	96
(1) ลานโล่งใต้ถุน	96
(2) ห้องเย็บผ้า	96
(3) ห้องเก็บของ	97
4.2 เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื่น	100
4.2.1 เรือนไทย	105
(1) ห้องนอนใหญ่	105
(2) ห้องนอนลูกชายคนเล็ก	105
4.2.2 ลูกหงส์	107
(1) โถงเรือน	107
(2) ห้องนอนครอบครัวลูกชายคนโต	107
4.2.3 เรือนครัว	109
(1) โถงเรือน	109
(2) ครัวไฟ	109
(3) ส้วม	110

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
4.2.4	ชาน.....	112
4.2.5	บันไดและทำน้ำ.....	113
	(1) บันไดหน้า.....	113
	(2) บันไดข้าง.....	113
4.2.6	ใต้ถุนเรือน.....	114
	(1) ลานโล่งใต้ถุน.....	114
	(2) ห้องนอนลูกชายคนรอง.....	114
4.2.7	ลานบ้าน.....	115
4.3	เรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์.....	117
4.3.1	เรือนไทย.....	122
	(1) โถงเรือน.....	122
	(2) ห้องเก็บของ.....	122
4.3.2	ลูกหงส์.....	123
4.3.3	เรือนครัว.....	124
4.3.4	ส้วม.....	125
4.3.5	ชาน.....	125
4.3.6	บันไดและทำน้ำ.....	126
4.3.7	ใต้ถุนเรือน.....	127
5.	การวิเคราะห์มิติทางกายภาพและจิตภาพของการอยู่อาศัย.....	129
5.1	เรือนนำมาเรียก พุ่มพวง.....	129
5.1.1	มิติทางกายภาพของการใช้สอย.....	129
	(1) พื้น รองรับกิจกรรมชีวิตอันหลากหลาย.....	129
	(2) ฝา-ผ้า ซ่อนความเป็นที่เก็บของ.....	132
	(3) พื้น+ฝา สร้างมุมสงบส่วนตัวในพื้นที่ส่วนกลาง.....	133
	(4) เสา คาน ตง ซื่อ เปิดรับการใช้สอยของชีวิต.....	134
	(5) บันได เปิดเรื่องราวแห่งชีวิต.....	136
	- บันได ซ่อนความเป็น “โต๊ะ+เก้าอี้”.....	136
	- ชานพักบันได เป็น “เฉลียงรับแขก”.....	137
	(6) เพลญวน อุปกรณ์ชีวิตของสมาชิก “3 วัย”.....	137
	- เพลญวน เป็น “ชิงช้าเด็กเล่น”.....	138
	- เพลญวน เป็น “ที่พักผ่อน เอนกาย”.....	139
	(7) ใต้ถุนเรือน ปฏิสนัถารแห่งชีวิต.....	141
	(8) ชานเรือน สะพานใจของครอบครัว.....	143
	(9) โถงเรือน มุมแห่งชีวิตในศูนย์กลางของครอบครัว.....	144

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
(10) ทำน้ำ สัมผัสที่อยู่เย็นของครอบครัว.....	147
5.1.2 มิติทางจิตภาพและสุนทรียภาพของการอยู่อาศัย.....	147
(1) ต้นไม้ ให้ “ชีวิต+ชีวา”.....	147
(2) ปลุกบ้านให้ตื่นขึ้น ด้วยสัมผัสแห่งชีวิต.....	149
(3) ใจคน ใจบ้าน.....	149
5.2 เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น.....	150
5.2.1 มิติทางกายภาพของการใช้สอย.....	150
(1) พื้นหายใจได้-ฝาหายใจได้.....	150
(2) เสาคาน ตง โครงไม้ เปิดรับการใช้สอยของชีวิต.....	151
(3) โถงเรือน รองรับชีวิตหลากหลาย.....	152
(4) นอกชาน โลกส่วนตัวของเด็กๆ.....	154
(5) ทำน้ำในบ้าน ที่อาบน้ำหญิง/ทำน้านอกบ้าน ที่อาบน้ำชาย.....	154
5.2.2 มิติทางจิตภาพและสุนทรียภาพของการอยู่อาศัย.....	155
(1) หน้าบ้าน น่าสบาย.....	155
(2) บ้าน ถิ่นที่ฉันรัก.....	156
5.3 เรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์.....	157
5.3.1 มิติทางกายภาพของการใช้สอย.....	157
(1) พื้นหายใจได้ พุดคุยได้.....	157
(2) ฝา ช้อนความเป็นที่เก็บของ.....	158
(3) เสาคาน ตง ช่อ เปิดรับการใช้สอยของชีวิต.....	158
(4) โถงเรือน รองรับชีวิตหลากหลาย.....	159
- ฝ้า สร้างมุมโปรด-มุมประจำในพื้นที่ส่วนกลาง.....	159
- ฝา+ฝ้า สร้างมุมพักผ่อนส่วนตัวในพื้นที่ส่วนกลาง.....	161
- พื้น+ฝ้า สร้างมุมสงบส่วนตัวในพื้นที่ส่วนกลาง.....	161
5.3.2 มิติทางจิตภาพและสุนทรียภาพของการอยู่อาศัย.....	162
(1) รับลม ชมนก ชมปลา ริมทำน้า.....	162
(2) บ้าน พิพิธภัณฑของเรื่องราวแห่งชีวิต.....	163
6. การวิเคราะห์ลักษณะและความหมายของที่ว่างในที่อยู่อาศัย.....	165
6.1 ที่ว่างซึ่งรองรับมิติการใช้สอยอันหลากหลาย.....	165
6.1.1 ไตถุนเรือน พื้นที่เอนกประสงค์ของครอบครัว.....	166
6.1.2 ลานบ้าน-ลานเอนกประสงค์.....	168
6.1.3 ชานเรือนเอนกประสงค์.....	169
6.1.4 โถงเรือน รองรับชีวิตหลากหลาย.....	170
6.2 ที่ว่างซึ่งซ่อนอยู่ในที่ว่าง.....	171

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
6.2.1	เปลงวนใต้ถุนเรือน มุมแห่งชีวิตของสมาชิกครอบครัว.....	172
6.2.2	มุมส่วนตัว ในโถงกลางของครอบครัว.....	174
	(1) เปลงวน โลกส่วนตัวในจักรวาลของครอบครัว.....	174
	(2) มุมละหมาด มุมแห่งศรัทธาในศูนย์กลางของครอบครัว.....	175
6.2.3	ซุ้มไม้ชาน้ำ มุมโปรดของสมาชิก “3 วัย”.....	177
6.3	ที่ว่างซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับชีวิต.....	178
6.3.1	ใต้ถุนเรือน โลกปฏิสัมพันธ์-ชีวิตปฏิสัมพันธ์.....	179
6.3.2	ชานเรือน สายสัมพันธ์ชีวิตของครอบครัว.....	182
6.3.3	ครัว หัวใจของการ “กิน+อยู่”.....	184
6.4	ที่ว่างซึ่งเปิดประสบการณ์แห่งสัมผัส รับรู้ สู้ใจ.....	185
6.4.1	ครัว “หายใจได้”.....	186
6.4.2	ชานเรือน สานโลกแห่งสัมผัส สู้ใจ.....	187
6.4.3	ทำน้ำ ร่มเย็น ร่มรื่น รื่นรมย์ใจ.....	188
6.5	ที่ว่างซึ่งแปรเปลี่ยนได้ เติบโตได้ เคลื่อนย้ายได้.....	189
6.5.1	เรือนแห่งชีวิต การซ้อนทับของมิติการอยู่อาศัย.....	189
6.5.2	ห้องถิ่นแห่งชีวิต องค์กรวมแห่งวิถี “เป็น+อยู่” ยั่งยืน.....	192
7.	จากแบบแผนการใช้สอยที่ว่าง สู่ “เรือนแห่งชีวิต”.....	196
7.1	เรือน “เปิดรองรับเรื่องราวแห่งชีวิต”.....	197
7.1.1	การเพิ่มมิติความหนาของ “พื้น ฝา ฝ้า”.....	198
7.1.2	การซ้อนทับทางตั้งของการใช้สอย.....	187
7.1.3	การเปิดที่ว่างของโครงสร้างเรือน.....	199
7.2	เรือน “ที่อยู่ของมุมแห่งชีวิต”.....	200
7.2.1	พื้น สร้างที่ว่างในที่ว่าง.....	200
7.2.2	พื้น+ฝ้า สร้างที่ว่างในที่ว่าง.....	201
7.2.3	พื้น+ฝา สร้างที่ว่างในที่ว่าง.....	201
7.2.4	พื้น+ฝา+ฝ้า สร้างที่ว่างในที่ว่าง.....	202
7.3	เรือน “รับรองชีวิตปฏิสัมพันธ์”.....	202
7.3.1	การเปิดที่ว่างให้กับเรือน.....	203
7.3.2	การจัดที่ว่างแบบรวมศูนย์.....	204
7.3.3	การมีองค์ประกอบเรือน อุปกรณ์ชีวิต ที่เคลื่อนย้ายได้ ปรับเปลี่ยนได้ ถอดประกอบได้.....	205
7.4	เรือน “สัมผัสแห่งชีวิต”.....	205
7.4.1	การเว้นช่องว่างบน “พื้น ฝา ฝ้า”.....	206
7.4.2	การซ้อนช่องเปิดในช่องเปิด.....	207
7.4.3	การเพิ่มพื้นดินให้กับเรือน.....	207

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
7.4.4 การเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับเรือน.....	207
7.5 เรือน “ปลูก+ปรับ+ปรุงชีวิตไม่รู้จัก”.....	209
7.5.1 การทิ้ง “ร่อง+รอย” โครงสร้างของเรือน.....	209
7.5.2 การเว้นที่ว่างบางแห่ง “ที่ไม่สมบูรณ์” ไว้กับเรือน.....	211
สืบสายแบบแผนการใช้สอยที่ว่าง.....	212
สานต่อ “บ้านแห่งชีวิต”.....	213
รายการอ้างอิง.....	214
ภาคผนวก.....	216
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	231

สารบัญแนบที่

แนบที่		หน้า
1-1	แนบที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งโดยสังเขปของพื้นที่ศึกษา บ้านคลองลำสาลี.....	6
1-2	แนบที่แสดงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา บ้านคลองลำสาลี.....	7
1-3	แนบที่แสดงรายละเอียดของพื้นที่ศึกษา บ้านคลองลำสาลี.....	7
3-1	แนบที่แสดงอาณาบริเวณโดยรอบบ้านคลองลำสาลี.....	33
3-2	ผังบริเวณของเรือนยาสินี มานู.....	34
3-3	ผังที่ตั้งบ้านคลองลำสาลี.....	35
3-4	ผังบริเวณบ้านคลองลำสาลี.....	36

สารบัญรูปรภาพ

รูปที่		หน้า
1-1	โครงสร้างความสัมพันธ์อันแนบชิดของครอบครัวใหญ่ บ้านคลองลำสาลี.....	1
1-2	เรือนของครอบครัวหน้ามาเรียม.....	5
1-3	เรือนของครอบครัวป่ากุหลาบ.....	5
1-4	เรือนของยายสนิ.....	5
1-5	สายสัมพันธ์ชีวิตของครอบครัวใหญ่ในเทศกาลงานบุญ.....	5
1-6	สายสัมพันธ์ชีวิตของครอบครัวใหญ่ในเทศกาลงานบุญ.....	5
3-1	ทัศนียภาพเรือนยายสนิ มานู.....	34
3-2	รูปด้านทิศตะวันออก เรือนยายสนิ มานู.....	34
3-3	รูปด้านทิศเหนือ เรือนยายสนิ มานู.....	34
3-4	บ้านเรือนโดยรอบบ้านคลองลำสาลี.....	35
3-5	ภูมิทัศน์โดยรอบบ้านคลองลำสาลี.....	35
3-6	สภาพแวดล้อมบ้านคลองลำสาลีในอดีต.....	38
3-7	สภาพแวดล้อมบ้านคลองลำสาลีในปัจจุบัน.....	38
3-8	โครงสร้างความสัมพันธ์อันแนบชิดของครอบครัวใหญ่ บ้านคลองลำสาลี.....	38
3-9	สมาชิกครอบครัวใหญ่ บ้านคลองลำสาลี.....	40
3-10	สมาชิกครอบครัวใหญ่ บ้านคลองลำสาลี.....	40
3-11	สมาชิกครอบครัวใหญ่ บ้านคลองลำสาลี.....	40
3-12	สมาชิกครอบครัวใหญ่ บ้านคลองลำสาลี.....	40
3-13	สมาชิกครอบครัวใหญ่ บ้านคลองลำสาลี.....	40
3-14	สมาชิกครอบครัวใหญ่ บ้านคลองลำสาลี.....	40
3-15	สายสัมพันธ์ระหว่าง "ต" กับ "ตม" ในครอบครัว.....	42
3-16	สายสัมพันธ์ระหว่าง "ต" กับ "ตม" ในครอบครัว.....	42
3-17	เพื่อนบ้านพึ่งพาอาศัยกัน.....	43
3-18	สวนให้อาหารของครัวเรือน.....	45
3-19	สวนให้อาหารของครัวเรือน.....	45
3-20	พืชสวนครัว ปลูกไว้ใกล้เรือน.....	45
3-21	พืชสวนครัว ปลูกไว้ใกล้เรือน.....	45
3-22	พืชคลุมดินที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ.....	45
3-23	พืชคลุมดินที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ.....	45
3-24	กล้วย ผลไม้สารพัดประโยชน์ของครัวเรือน.....	46
3-25	กล้วย ผลไม้สารพัดประโยชน์ของครัวเรือน.....	46
3-26	หมู่ปลารมชาติเป็นแหล่งอาหารหลักของครอบครัว.....	47
3-27	หมู่ปลารมชาติเป็นแหล่งอาหารหลักของครอบครัว.....	47
3-28	หมู่ปลารมชาติเป็นแหล่งอาหารหลักของครอบครัว.....	47

สารบัญรูปร่าง (ต่อ)

รูปที่	หน้า
3-29	อวน สวิง สำหรับดักปลาไว้กินกันในครัวเรือน.....47
3-30	อวน สวิง สำหรับดักปลาไว้กินกันในครัวเรือน.....47
3-31	อวน สวิง สำหรับดักปลาไว้กินกันในครัวเรือน.....47
3-32	บ้านเช่าของยายสนิ.....48
3-33	คอกวัวของยายสนิ.....48
3-34	ห้องเช่าของยายวอ.....48
3-35	บ้านเช่าของยายวอ.....48
3-36	จักรอุตสาหกรรมในอดีต.....49
3-37	จักรเย็บผ้าในปัจจุบัน.....49
3-38	ชุดสีสันสดใส ฝีมือของน้ามาเรียม.....49
3-39	ชุดสีสันสดใส ฝีมือของน้ามาเรียม.....49
3-40	กิจการบ่อเลี้ยงปลาของครอบครัว.....50
3-41	กิจการบ่อเลี้ยงปลาของครอบครัว.....50
3-42	กิจการบ่อเลี้ยงปลาของครอบครัว.....51
3-43	กิจการบ่อเลี้ยงปลาของครอบครัว.....51
3-44	กิจการโรตีสองครอบครัว.....51
3-45	กิจการโรตีสองครอบครัว.....51
3-46	ไก่อันที่เลี้ยงไว้ในครัวเรือน.....51
3-47	ไก่อันที่เลี้ยงไว้ในครัวเรือน.....51
3-48	ภาพวาด "บ้านของฉัน" ของเด็ก ๆ.....52
3-49	ภาพวาด "นางฟ้าของฉัน" ของเด็ก ๆ.....52
3-50	เด็ก ๆ เล่นพับกระดาษใบตอง.....53
3-51	เด็ก ๆ เล่นขายของ.....53
3-52	รถเต่าเป็นที่เล่นสนุกของเด็ก ๆ.....53
3-53	รถจักรยานของเด็ก ๆ.....53
3-54	บ่อน้ำเป็นที่เล่นสนุกของเด็ก ๆ.....53
3-55	บันไดเป็นที่เล่นสนุกของเด็ก ๆ.....53
3-56	การแต่งกายและการปฏิบัติขณะละหมาด.....54
3-57	การแต่งกายและการปฏิบัติขณะละหมาด.....54
3-58	การแต่งกายและการปฏิบัติขณะละหมาด.....54
3-59	สมุดสำหรับคัดอักษรอาหรับ.....55
3-60	กระดานสำหรับคัดอักษรอาหรับ.....55
3-61	ปฏิทินอาหรับ (นับตามจันทร์คติ).....56
3-62	การเตรียมอาหารสำหรับเทศกาลงานบุญ บริเวณลานต้นไม้ริมชายคลอง.....57
3-63	การเตรียมอาหารสำหรับเทศกาลงานบุญ บริเวณลานต้นไม้ริมชายคลอง.....57

สารบัญรูปรภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
3-64	การประกอบอาหารในเทศกาลงานบุญ บริเวณใต้ถุนเรือนนำมาเรียม.....57
3-65	การล้อมวงกินกันในเทศกาลงานบุญ บริเวณโถงเรือนนำมาเรียม.....57
3-66	การร่วมแรงร่วมใจทำขนมกวนในเดือนมุฮัรรัม บริเวณใต้ถุนเรือน.....58
3-67	การร่วมแรงร่วมใจทำขนมกวนในเดือนมุฮัรรัม บริเวณพื้นที่ว่างระหว่างเรือน.....58
3-68	การเตรียมใบตองสำหรับทำข้าวต้มมัด ในวันอีตฯ เล็ก.....59
3-69	การบ่มกล้วยสำหรับทำข้าวต้มมัด ในวันอีตฯ เล็ก.....59
3-70	การนึ่งข้าวต้มมัดสำหรับวันอีตฯ เล็ก.....59
3-71	การนำข้าวต้มมัดมารวมกันที่มัสยิด ในวันอีตฯ เล็ก.....59
3-72	บรรยากาศบริเวณมัสยิดดารุลมุณีร์ ขณะอ่านคุตบะห์ ในวันอีตฯ เล็ก.....61
3-73	บรรยากาศบริเวณมัสยิดดารุลมุณีร์ ขณะอ่านคุตบะห์ ในวันอีตฯ เล็ก.....61
3-74	บรรยากาศการล้อมวงกินร่วมกัน ในวันอีตฯ เล็ก.....61
3-75	บรรยากาศการเย็บเยียนญาติผู้ล่วงลับในสุสาน ในวันอีตฯ เล็ก.....61
3-76	บรรยากาศการเย็บเยียนญาติผู้ใหญ่ในเรือนยายสนิ มานซู ในวันอีตฯ เล็ก.....61
3-77	ขนมหวานของยายสนิ มานซู ในวันอีตฯ เล็ก.....61
3-78	บรรยากาศในสวนร่มครีမ်ของเรือนพ่อสามีนำมาเรียม ในวันอีตฯ เล็ก.....62
3-79	บรรยากาศในสวนร่มครีမ်ของเรือนพ่อสามีนำมาเรียม ในวันอีตฯ เล็ก.....62
3-80	ลำดับการเติบโตของเรือนนำมาเรียม พุ่มพวง.....64
3-81	ลำดับการเติบโตของเรือนนำมาเรียม พุ่มพวง.....64
3-82	ลำดับการเติบโตของเรือนนำมาเรียม พุ่มพวง.....64
3-83	ผังพื้นที่ชั้นบน เรือนนำมาเรียม พุ่มพวง.....65
3-84	ผังพื้นที่ชั้นล่าง เรือนนำมาเรียม พุ่มพวง.....65
3-85	รูปด้านทิศตะวันออก เรือนนำมาเรียม พุ่มพวง.....65
3-86	บริเวณด้านหน้าของเรือนไทย.....66
3-87	บริเวณด้านหน้าของเรือนยายวอ.....66
3-88	บริเวณด้านหลังของเรือนครัวและลูกหงส์.....66
3-89	บริเวณด้านหลังของเรือนครัวและลูกหงส์.....66
3-90	บริเวณใต้ถุนเรือน.....66
3-91	บริเวณใต้ถุนเรือน.....66
3-92	ลำดับการเติบโตของเรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น.....69
3-93	ลำดับการเติบโตของเรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น.....69
3-94	ลำดับการเติบโตของเรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น.....69
3-95	ผังพื้นที่ชั้นบน เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น.....70
3-96	ผังพื้นที่ชั้นล่าง เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น.....70
3-97	รูปด้านทิศใต้ เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น.....70
3-98	บริเวณทางเข้าเรือน.....71

สารบัญรูปร่างภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
3-99	บริเวณทางเข้าเรือน.....71
3-100	ลายลักษณะอักษรอาหรับบนหน้าจั่วเรือนไทย.....71
3-101	เรือนคร่ำ.....71
3-102	บริเวณทำน้ำ บ่อน้ำ.....71
3-103	บริเวณบ่อน้ำ.....71
3-104	ลำดับการเติบโตของเรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์.....73
3-105	ลำดับการเติบโตของเรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์.....73
3-106	ผังพื้นที่ชั้นบน เรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์.....74
3-107	ผังพื้นที่ชั้นล่าง เรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์.....74
3-108	รูปด้านทิศตะวันออก เรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์.....74
3-109	บริเวณด้านหน้าของเรือนไทย.....75
3-110	บริเวณด้านหน้าของเรือนไทย.....75
3-111	บริเวณถึงเก็บน้ำ.....75
3-112	บริเวณทำน้ำ.....75
3-113	บริเวณบ่อน้ำ.....75
4-1	ผังพื้นที่ชั้นบน (fixed feature space) เรือนหน้ามาเรียม พุ่มพวง.....78
4-2	ผังพื้นที่ชั้นล่าง (fixed feature space) เรือนหน้ามาเรียม พุ่มพวง.....78
4-3	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นบน (semi-fixed feature space) เรือนหน้ามาเรียม พุ่มพวง.....78
4-4	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นล่าง (semi-fixed feature space) เรือนหน้ามาเรียม พุ่มพวง.....79
4-5	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นบนในช่วงเช้า เรือนหน้ามาเรียม พุ่มพวง.....80
4-6	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นล่างในช่วงเช้า เรือนหน้ามาเรียม พุ่มพวง.....80
4-7	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นบนในช่วงบ่าย เรือนหน้ามาเรียม พุ่มพวง.....81
4-8	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นล่างในช่วงบ่าย เรือนหน้ามาเรียม พุ่มพวง.....81
4-9	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นบนในช่วงเช้า บ่าย เย็นค่ำ เรือนหน้ามาเรียม พุ่มพวง.....82
4-10	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นล่างในช่วงเช้า บ่าย เรือนหน้ามาเรียม พุ่มพวง.....82
4-11	ผังการใช้สอยพื้นที่เรือนไทยในช่วงเช้า.....84
4-12	ผังการใช้สอยพื้นที่เรือนไทยในช่วงบ่าย.....84
4-13	ผังการใช้สอยพื้นที่เรือนไทยในช่วงเช้า บ่าย เย็นค่ำ.....84
4-14	การใช้สอยพื้นที่ภายในโรงเรือนไทยแบบ “เข้ามุม”.....85
4-15	การใช้สอยพื้นที่ภายในโรงเรือนไทยแบบ “เข้ามุม”.....85
4-16	การใช้สอยพื้นที่ภายในโรงเรือนไทยแบบ “เข้ามุม”.....85
4-17	การใช้สอยพื้นที่ภายในโรงเรือนไทยแบบ “เข้ามุม”.....85
4-18	การใช้สอยพื้นที่ภายในโรงเรือนไทยแบบ “เข้ามุม”.....85
4-19	ผังการใช้สอยพื้นที่ลูกหงส์ในช่วงเช้า.....87
4-20	ผังการใช้สอยพื้นที่ลูกหงส์ในช่วงบ่าย.....87

สารบัญรูปรภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
4-21	ผังการใช้สอยพื้นที่ลูกหงส์ในช่วงเช้า บ่าย เย็นค่ำ..... 87
4-22	การใช้สอยพื้นที่แบบ "รวมศูนย์" ภายในลูกหงส์..... 88
4-23	การใช้สอยพื้นที่แบบ "รวมศูนย์" ภายในลูกหงส์..... 88
4-24	การใช้สอยพื้นที่แบบ "รวมศูนย์" ภายในลูกหงส์..... 88
4-25	ผังการใช้สอยพื้นที่เรือนครัวในช่วงเช้า..... 90
4-26	ผังการใช้สอยพื้นที่เรือนครัวในช่วงบ่าย..... 90
4-27	ผังการใช้สอยพื้นที่เรือนครัวในช่วงเช้า บ่าย เย็นค่ำ..... 90
4-28	การใช้สอยพื้นที่บริเวณครัวใหญ่..... 91
4-29	การใช้สอยพื้นที่บริเวณระเบียงครัว..... 91
4-30	การใช้สอยพื้นที่บริเวณครัวเล็ก..... 91
4-31	การใช้สอยพื้นที่บริเวณเรือนยายวอ..... 91
4-32	ห้องนอนใหญ่..... 91
4-33	ส้วม..... 91
4-34	ผังการใช้สอยพื้นที่ลานหน้าในช่วงเช้า..... 93
4-35	ผังการใช้สอยพื้นที่ลานหน้าในช่วงบ่าย..... 93
4-36	ผังการใช้สอยพื้นที่ลานหน้าในช่วงเช้าและบ่าย..... 93
4-37	ผังการใช้สอยพื้นที่ลานหลังในช่วงเช้า..... 93
4-38	ผังการใช้สอยพื้นที่ลานหลังในช่วงบ่าย..... 93
4-39	ผังการใช้สอยพื้นที่ลานหลังในช่วงเช้า บ่าย เย็นค่ำ..... 93
4-40	การใช้สอยพื้นที่ลานหน้า..... 93
4-41	การใช้สอยพื้นที่ลานหลัง..... 93
4-42	ผังการใช้สอยพื้นที่บันไดหน้าในช่วงเช้า..... 95
4-43	ผังการใช้สอยพื้นที่บันไดหน้าในช่วงบ่าย..... 95
4-44	ผังการใช้สอยพื้นที่บันไดหน้าในช่วงเช้าและบ่าย..... 95
4-45	ผังการใช้สอยพื้นที่บันไดหลังในช่วงเช้า..... 95
4-46	ผังการใช้สอยพื้นที่บันไดหลังในช่วงบ่าย..... 95
4-47	ผังการใช้สอยพื้นที่บันไดหลังในช่วงเช้าและบ่าย..... 95
4-48	บันไดหน้า..... 95
4-49	บันไดหลัง..... 95
4-50	ผังการใช้สอยพื้นที่ใต้ถุนเรือนในช่วงเช้า..... 97
4-51	ผังการใช้สอยพื้นที่ใต้ถุนเรือนในช่วงบ่าย..... 98
4-52	ผังการใช้สอยพื้นที่ใต้ถุนเรือนในช่วงเช้าและบ่าย..... 98
4-53	ลานเปลญวน..... 99
4-54	ห้องเย็บผ้า..... 99
4-55	แคร่ไม้..... 99

สารบัญญรูปภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
4-56	ห้องเก็บของ..... 99
4-57	ห้องเก็บของ..... 99
4-58	ที่เก็บอุปกรณ์จับปลา..... 99
4-59	ผังพื้นที่ชั้นบน (fixed feature space) เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น..... 100
4-60	ผังพื้นที่ชั้นล่าง (fixed feature space) เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น..... 100
4-61	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นบน (semi-fixed feature space) เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น..... 101
4-62	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นล่าง (semi-fixed feature space) เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น..... 101
4-63	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นบนในช่วงเช้า เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น..... 102
4-64	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นล่างในช่วงเช้า เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น..... 102
4-65	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นบนในช่วงบ่าย เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น..... 103
4-66	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นล่างในช่วงบ่าย เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น..... 103
4-67	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นบนในช่วงเช้า บ่าย เย็นค่ำ เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น..... 104
4-68	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นล่างในช่วงเช้า บ่าย เรือนป่ากุหลาบ ชุ่มชื้น..... 104
4-69	ผังการใช้สอยพื้นที่เรือนไทยในช่วงค่ำคืน..... 106
4-70	การใช้สอยพื้นที่เรือนไทยเป็นที่รีดผ้า พับผ้า (ชีวิตประจำวัน)..... 106
4-71	การใช้สอยพื้นที่เรือนไทยเป็นที่รีดผ้า พับผ้า (ชีวิตประจำวัน)..... 106
4-72	การใช้สอยพื้นที่เรือนไทยเป็นที่รับรองแขกหรือ (เทศกาลงานแต่งงาน)..... 106
4-73	การใช้สอยพื้นที่เรือนไทยเป็นที่รับรองแขกหรือ (เทศกาลงานแต่งงาน)..... 106
4-74	ผังการใช้สอยพื้นที่ลูกหงส์ในช่วงเช้า..... 108
4-75	ผังการใช้สอยพื้นที่ลูกหงส์ในช่วงบ่าย..... 108
4-76	ผังการใช้สอยพื้นที่ลูกหงส์ในช่วงเช้า บ่าย เย็นค่ำ..... 108
4-77	การใช้สอยพื้นที่บริเวณลูกหงส์..... 108
4-78	การใช้สอยพื้นที่บริเวณลูกหงส์..... 108
4-79	ผังการใช้สอยพื้นที่เรือนครัวในช่วงเช้า..... 110
4-80	ผังการใช้สอยพื้นที่เรือนครัวในช่วงบ่าย..... 110
4-81	ผังการใช้สอยพื้นที่เรือนครัวในช่วงเช้า บ่าย เย็นค่ำ..... 110
4-82	การใช้สอยพื้นที่บริเวณโรงเรือนครัว..... 111
4-83	การใช้สอยพื้นที่บริเวณโรงเรือนครัว..... 111
4-84	การใช้สอยพื้นที่บริเวณครัว..... 111
4-85	การใช้สอยพื้นที่บริเวณโรงเรือนครัว..... 111
4-86	การใช้สอยพื้นที่บริเวณครัว..... 111
4-87	การใช้สอยพื้นที่บริเวณครัว..... 111
4-88	ผังการใช้สอยพื้นที่ลานเรือนในช่วงเช้า..... 112
4-89	ผังการใช้สอยพื้นที่ลานเรือนในช่วงบ่าย..... 112
4-90	ผังการใช้สอยพื้นที่ลานเรือนในช่วงเช้าและบ่าย..... 112

สารบัญรูปรภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
4-91	ชานเรือน..... 112
4-92	ชานเรือน..... 112
4-93	ผังการใช้สอยบันไดหน้าในช่วงเช้า..... 113
4-94	ผังการใช้สอยบันไดข้างในช่วงบ่าย..... 113
4-95	บันไดหน้า..... 113
4-96	ทำหน้า..... 113
4-97	ชานพักบันไดด้านข้าง..... 113
4-98	ที่เก็บของ..... 114
4-99	ห้องนอนลูกชายคนรอง..... 114
4-100	ผังการใช้สอยพื้นที่ลานบ้านในช่วงเช้า..... 115
4-101	ผังการใช้สอยพื้นที่ลานบ้านในช่วงบ่าย..... 115
4-102	ผังการใช้สอยพื้นที่ลานบ้านในช่วงเช้าและบ่าย..... 115
4-103	การใช้สอยพื้นที่บริเวณลานบ้าน..... 116
4-104	การใช้สอยพื้นที่บริเวณลานซักล้าง..... 116
4-105	การใช้สอยพื้นที่บริเวณซุ้มไม้ชายน้ำ..... 116
4-106	การใช้สอยพื้นที่บริเวณซุ้มไม้ชายน้ำ..... 116
4-107	ผังพื้นที่ชั้นบน (fixed feature space) เรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์..... 117
4-108	ผังพื้นที่ชั้นล่าง (fixed feature space) เรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์..... 117
4-109	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นบน (semi-fixed feature space) เรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์..... 118
4-110	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นล่าง (semi-fixed feature space) เรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์..... 118
4-111	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นบนในช่วงเช้า เรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์..... 119
4-112	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นล่างในช่วงเช้า เรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์..... 119
4-113	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นบนในช่วงบ่าย เรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์..... 120
4-114	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นล่างในช่วงบ่าย เรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์..... 120
4-115	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นบนในช่วงเช้า บ่าย เย็นค่ำ เรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์..... 121
4-116	ผังการใช้สอยพื้นที่ชั้นล่างในช่วงเช้า บ่าย เรือนยายสนิ อรุณพูนทรัพย์..... 121
4-117	ผังการใช้สอยพื้นที่เรือนไทยในช่วงเช้าและบ่าย..... 122
4-118	การใช้สอยพื้นที่บริเวณเรือนไทย..... 122
4-119	ผังการใช้สอยพื้นที่ลูกหงส์ในช่วงเช้า บ่าย และเย็นค่ำ..... 123
4-120	การใช้สอยมุมประจำบริเวณลูกหงส์..... 123
4-121	การใช้สอยมุมประจำบริเวณลูกหงส์..... 123
4-122	ผังการใช้สอยพื้นที่ครัวในช่วงเช้าและบ่าย..... 124
4-123	การใช้สอยพื้นที่บริเวณครัว..... 124
4-124	การใช้สอยพื้นที่บริเวณครัว..... 124
4-125	ผังการใช้สอยพื้นที่ชานเรือนในช่วงเช้าและบ่าย..... 125

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

รูปที่		หน้า
4-126	การใช้สอยพื้นที่บริเวณชานเรือน.....	125
4-127	การใช้สอยพื้นที่บริเวณชานเรือน.....	125
4-128	การใช้สอยพื้นที่บริเวณชานเรือน.....	125
4-129	ผังการใช้สอยบันไดและทำน้ำในช่วงเข้าและบ้าย.....	126
4-130	การใช้สอยพื้นที่บริเวณบันไดและทำน้ำ.....	126
4-131	การใช้สอยพื้นที่บริเวณบันไดและทำน้ำ.....	126
4-132	การใช้สอยพื้นที่บริเวณบันไดและทำน้ำ.....	126
4-133	ผังการใช้สอยพื้นที่ใต้ถุนเรือนในช่วงเข้าและบ้าย.....	127
4-134	คอกวัวบริเวณใต้ถุนเรือน.....	128
4-135	แคร่ไม้บริเวณใต้ถุนเรือน.....	128
4-136	ทางเข้าบริเวณใต้ถุนเรือน.....	128
4-137	ลานโล่งบริเวณใต้ถุนเรือน.....	128
5-1	ผังการใช้สอยพื้นที่โรงเรือน.....	129
5-2	พื้นที่นั่งเล่น นอนเล่น ของครอบครัว.....	129
5-3	พื้นที่นั่งล้อมวงสังสรรค์ ของครอบครัวและเพื่อนบ้าน.....	129
5-4	ผังการใช้สอยพื้นที่ครัว.....	131
5-5	ผังการใช้สอยพื้นที่ชาน.....	131
5-6	พื้นที่นั่งทำครัว ล้อมวงกินกัน.....	131
5-7	พื้นที่นั่งเล่น นอนเล่น วาดรูประบายสีของเด็กๆ.....	131
5-8	พื้นที่นั่งเล่นชายของของเด็กๆ.....	131
5-9	พื้นที่เรือนเป็นพื้นที่สะอาด ในวัฒนธรรมถนอมธองเท้า.....	131
5-10	ฝา-ผ้า ซ่อนความเป็นที่เก็บข้าวของ รองรับเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ มากมาย.....	132
5-11	ราวแขวนถ้วยน้ำที่เพิ่มเข้ามาบนฝา.....	132
5-12	ชั้นวางวิทยุ-เทปที่ติดตั้งเพิ่มข้างเสา.....	132
5-13	พื้นที่ใช้สอยในช่วงเวลาปกติ.....	133
5-14	พรมและม่าน สร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในช่วงเวลาละหมาด.....	133
5-15	เสา คาน ตง เป็นที่ผูกเปลญวนและผูกหิ้งยางเล่น.....	134
5-16	เสา คาน ตง เป็นที่แขวนเครื่องมือทำมาหาเลี้ยงชีพและอุปกรณ์ชีวิตต่างๆ.....	135
5-17	เสา คาน ตง เป็นที่แขวนอุปกรณ์ชีวิตและปัจจัยสี่ชีวิตต่างๆ.....	135
5-18	เสา คาน ตง เป็นที่เก็บเปลญวน.....	135
5-19	เสา คาน ตง เป็นที่ผูกเปลญวน.....	135
5-20	เสา เป็นที่เก็บปัจจัยสี่ชีวิต.....	135
5-21	รั้วไม้เตี้ย เป็นที่ฝังรองเท้าตะ.....	135
5-22	ผังการใช้สอยบันไดหน้า.....	136
5-23	บันได เป็นเก้าอี้.....	136

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
5-24	บันได เป็นโต๊ะและเก้าอี้..... 136
5-25	บันได เป็นโต๊ะและเก้าอี้..... 136
5-26	ผังการใช้สอยบันไดหลังบ้าน..... 137
5-27	ชานพักบันได เป็นเฉลียงรับแขก ที่พบปะสังสรรค์..... 137
5-28	เปลญวน เป็นชิงช้าเด็กเล่น..... 138
5-29	เปลญวน เป็นชิงช้าเด็กเล่น..... 138
5-30	เปลญวน เป็นชิงช้าเด็กเล่น..... 138
5-31	เปลญวน เป็นชิงช้าเด็กเล่น..... 138
5-32	เปลญวน เป็นที่พักผ่อน เอนกาย..... 140
5-33	เปลญวน เป็นที่พักผ่อน เอนกาย..... 140
5-34	เปลญวน เป็นที่พักผ่อน เอนกาย..... 140
5-35	เปลญวน เป็นมุมสงบที่ให้ความอบอุ่นใจ..... 140
5-36	เปลญวน เป็นมุมสงบที่ให้ความอบอุ่นใจ..... 140
5-37	เปลญวน เป็นมุมจับหลับ พักเอาแรง..... 140
5-38	เปลญวน เป็นมุมจับหลับ พักเอาแรง..... 140
5-39	ผังพื้นที่ชั้นล่างแสดงปฏิสังขารแห่งชีวิต ในใต้ถุนเรือน..... 141
5-40	ปฏิสังขารแห่งชีวิตในลานเปลญวนใต้ถุนเรือน..... 141
5-41	ปฏิสังขารระหว่างสมาชิกครอบครัวและเพื่อนบ้าน..... 141
5-42	ใต้ถุนเรือน เป็นที่เตรียมเครื่องปรุง เครื่องเทศต่างๆ..... 142
5-43	ใต้ถุนเรือน เป็นที่เตรียมเครื่องปรุง เครื่องเทศต่างๆ..... 142
5-44	ใต้ถุนเรือน เป็นที่ประกอบกิจกรรมทำครัวทั้งสำหรับควา-หวาน..... 142
5-45	ใต้ถุนเรือน เป็นที่ประกอบกิจกรรมทำครัวทั้งสำหรับควา-หวาน..... 142
5-46	ผังพื้นที่ชั้นบนแสดงการใช้สอยของชานเรือน..... 143
5-47	ชานเรือน สถานที่ว่างภายใน-ภายนอกและสานใจของสมาชิกครอบครัว..... 143
5-48	ชานเรือน สถานที่ว่างภายใน-ภายนอกและสานใจของสมาชิกครอบครัว..... 143
5-49	ชานเรือน เป็นมุมสนุกเล่นซุกซนของเด็กๆ..... 144
5-50	การใช้สอยโถงเรือนในช่วงเช้า..... 145
5-51	การใช้สอยโถงเรือนในช่วงบ่าย..... 145
5-52	การใช้สอยโถงเรือนในช่วงเย็น..... 146
5-53	การใช้สอยโถงเรือนในช่วงพลบค่ำ..... 146
5-54	การใช้สอยโถงเรือนในช่วงเทศกาลชีวิต..... 146
5-55	ทำน้ำ เป็นที่อาบน้ำ ชักผ้า และตากผ้า ของครอบครัว..... 147
5-56	ทำน้ำ เป็นที่อาบน้ำ ชักผ้า และตากผ้า ของครอบครัว..... 147
5-57	สวนกระถางบริเวณทางขึ้นเรือน..... 148
5-58	ที่นั่งเล่นในสวน..... 148

สารบัญญรูปภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
5-59	ต้นไม้รายรอบบ้าน..... 148
5-60	เปลญวนใต้ต้นไม้ริมชายคลอง..... 148
5-61	รูปตัดแสดงพื้นหายใจใต้-ฝ่าหายใจใต้..... 150
5-62	ฝ่าหายใจใต้ ฝ่ามีสเปซ..... 150
5-63	ผังพื้นแสดงโครงสร้างที่เปิดรับประโยชน์ใช้สอย..... 151
5-64	โครงไม้ ใช้เป็นที่ตากผ้า..... 151
5-65	โครงไม้ ใช้เป็นที่ผูกเปลญวน..... 151
5-66	ที่ว่างระหว่างตงพื้นและลานดิน ใช้เป็นที่เก็บมะพร้าวทางตั้ง..... 151
5-67	ผังพื้นแสดงการใช้สอยโถงเรือนครัว..... 151
5-68	รูปตัดแสดงการใช้สอยโถงเรือนครัว..... 151
5-69	โถงเรือนครัว รองรับหลากหลายชีวิต..... 152
5-70	ผังการใช้สอยโถงเรือน..... 153
5-71	การใช้สอยโถงเรือนในชีวิตประจำวัน..... 153
5-72	การใช้สอยโถงเรือนในเทศกาลชีวิต..... 153
5-73	ผังพื้นที่ชั้นบนแสดงพื้นที่กึ่งเปิด-กึ่งปิดใต้ของชานเรือน..... 154
5-74	ชานเรือน เป็นโลกส่วนตัวของเด็กๆ..... 154
5-75	ทำน้ำในบ้าน เป็นที่อาบน้ำของผู้หญิง..... 155
5-76	ทำน้ำนอกบ้าน เป็นที่อาบน้ำของผู้ชาย..... 155
5-77	หน้าบ้าน นำสบาย..... 156
5-78	ทำน้ำ เป็นที่อาศัยของชีวิตครอบครัว..... 156
5-79	ผังพื้นที่ครัวแสดงพื้นหายใจใต้..... 157
5-80	รูปตัดครัวแสดงพื้นหายใจใต้ พื้นพุดคุยได้..... 157
5-81	พื้น หายใจได้..... 157
5-82	ฝ่า ที่จับบานหน้าต่าง ซ่อนความเป็นที่เก็บข้าวของ รองรับเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ..... 158
5-83	ฝ่า วงกบ เส้า ซ่อนความเป็นที่เก็บข้าวของ รองรับเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ..... 158
5-84	เส้า คาน ตง เป็นที่เก็บเครื่องมือทำมาหาเลี้ยงชีพและอุปกรณ์ชีวิตต่างๆ..... 159
5-85	เส้า เป็นที่ติดตั้งชั้นวางโทรศัพท์และราวไม้สำหรับใช้ผูกมุ้ง..... 159
5-86	จันทัน ระแนง เชิงชาย เป็นที่ผูกราวตากผ้าและเป็นที่ยึดแขวนรางน้ำฝน..... 159
5-87	ผังการใช้สอยโถงเรือน..... 160
5-88	โถงเรือน รองรับมุมแห่งชีวิต..... 160
5-89	ผ้าผ้าใบ รองรับมุนั่ง มุมนอน มุมละหมาด..... 160
5-90	โถงเรือน รองรับชีวิตหลากหลาย..... 160
5-91	ผ้าใบ มุ้ง และม่าน สร้างมุมนอนในโถงเรือน..... 161
5-92	ผ้าใบ มุ้ง และม่าน สร้างมุมนอนในโถงเรือน..... 161
5-93	พื้นที่ใช้สอยในช่วงเวลาปกติ..... 161

สารบัญรูปร่างภาพ (ต่อ)

รูปที่		หน้า
5-94	พรมและผ้า สร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในช่วงเวลาละหมาด.....	161
5-95	ผังพื้นที่ชั้นล่างแสดงจังหวะการเข้าสู่ทอน้ำ.....	162
5-96	ทอน้ำ ให้ความร่มเย็น ร่มรื่น รื่นรมย์ใจ.....	162
5-97	เรือนไม้เก่า สะท้อนการอยู่อาศัยมาเป็นเวลายาวนาน.....	163
5-98	ถังเก็บน้ำ คอกวัว ส้วม สะท้อนเรื่องราวชีวิต.....	163
5-99	ตู้ไม้โบราณ พรมละหมาด ภาพถ่าย สะท้อนเรื่องราว ประสบการณ์ ความทรงจำแห่งชีวิต.....	164
6-1	ผังพื้นที่ชั้นล่างแสดงพื้นที่เอนกประสงค์ของใต้ถุนเรือนนำมาเรียบ.....	167
6-2	“ที่อาศัย” ของชีวิต “ที่จอด” มอเตอร์ไซด์ ใต้ถุนเรือนนำมาเรียบ.....	167
6-3	“ที่อยู่” ของอุปกรณ์ชีวิต “ที่จอด” เรือเก่า ใต้ถุนเรือนนำมาเรียบ.....	167
6-4	“ที่เก็บ” ของปัจจัยสี่ชีวิต (มะพร้าว) ใต้ถุนเรือนป่ากุหลาบ.....	167
6-5	“ที่กิน” และ “ที่กิน” ในเทศกาลชีวิต ใต้ถุนเรือนนำมาเรียบ.....	167
6-6	ผังพื้นที่ชั้นล่างแสดงพื้นที่เอนกประสงค์ของลานบ้านเรือนป่ากุหลาบ.....	168
6-7	“ที่อาศัย” ของชีวิตในชีวิตประจำวัน ลานบ้านเรือนป่ากุหลาบ.....	168
6-8	“ที่บริการ” ในเทศกาลชีวิต ลานบ้านเรือนป่ากุหลาบ.....	168
6-9	ผังพื้นที่ชั้นบนแสดงพื้นที่เอนกประสงค์ของชานเรือนนำมาเรียบ.....	169
6-10	“ที่อาศัย” ของชีวิตในชีวิตประจำวัน ชานเรือนนำมาเรียบ.....	169
6-11	“ที่กิน” ในเทศกาลชีวิต ชานเรือนนำมาเรียบ.....	169
6-12	“ที่อาศัย” ของชีวิตในชีวิตประจำวัน โถงเรือนนำมาเรียบ.....	170
6-13	“ที่กิน” ในเทศกาลชีวิต โถงเรือนนำมาเรียบ.....	170
6-14	“ที่อาศัย” ของชีวิตในชีวิตประจำวัน โถงเรือนป่ากุหลาบ.....	170
6-15	“ที่กิน” ในเทศกาลชีวิต โถงเรือนป่ากุหลาบ.....	170
6-16	“ที่อยู่” “ที่นอน” “ที่ละหมาด” ในชีวิตประจำวัน โถงเรือนยายสนิ.....	171
6-17	“ที่อยู่” “ที่นอน” “ที่ละหมาด” ในชีวิตประจำวัน โถงเรือนยายสนิ.....	171
6-18	ผังพื้นที่แสดง “มุมแห่งชีวิต” ของสมาชิกครอบครัว ในลานเปลญวนใต้ถุนเรือนนำมาเรียบ.....	173
6-19	เปลญวนใต้ถุน เป็น “มุมสงบส่วนตัว” ของเด็กและผู้ใหญ่ในบ้าน.....	173
6-20	เปลญวนใต้ถุน เป็น “มุมสงบส่วนตัว” ของเด็กและผู้ใหญ่ในบ้าน.....	173
6-21	เปลญวนใต้ถุนเป็น “มุมพักผ่อนเอนกาย” ของสมาชิกครอบครัว.....	173
6-22	เปลญวนใต้ถุนเป็น “มุมพักผ่อนเอนกาย” ของสมาชิกครอบครัว.....	173
6-23	การซ้อนทับของ “มุมแห่งชีวิต” ในเวลาต่างๆ กัน ในโถงเรือนนำมาเรียบ (ช่วงเช้า).....	174
6-24	การซ้อนทับของ “มุมแห่งชีวิต” ในเวลาต่างๆ กัน ในโถงเรือนนำมาเรียบ (ช่วงบ่าย).....	175
6-25	การซ้อนทับของ “มุมแห่งชีวิต” ในเวลาต่างๆ กัน ในโถงเรือนนำมาเรียบ (ช่วงเย็นค่ำ).....	175
6-26	การแบ่งสรรปันส่วน “มุมแห่งชีวิต” ด้วยการใช่ “พื้น+ผ้า” สร้างมุมละหมาดซ้อนอยู่ในโถงเรือนนำมาเรียบ.....	176
6-27	การแบ่งสรรปันส่วน “มุมแห่งชีวิต” ด้วยการใช่ “พื้น+ผ้า” สร้างมุมละหมาดซ้อนอยู่ในโถงเรือนนำมาเรียบ.....	176
6-28	การแบ่งสรรปันส่วน “มุมแห่งชีวิต” ด้วยการใช่ “พื้น+ผ้า” สร้างมุมละหมาดซ้อนอยู่ในโถงเรือนยายสนิ.....	176
6-29	การแบ่งสรรปันส่วน “มุมแห่งชีวิต” ด้วยการใช่ “พื้น+ผ้า” สร้างมุมละหมาดซ้อนอยู่ในโถงเรือนยายสนิ.....	176

สารบัญญรูปภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
6-30	การซ้อนทับของ “มุมแห่งชีวิต” ในที่ทางต่างๆ กัน ในลานบ้านเรือนป่ากุหลาบ..... 177
6-31	การซ้อนทับของ “มุมแห่งชีวิต” ในที่ทางต่างๆ กัน ในลานบ้านเรือนป่ากุหลาบ..... 177
6-32	รูปตัดโดยสังเขปแสดงพื้นที่ใช้สอยส่วนสาธารณะและส่วนตัว ใต้ถุนเรือนนำมาเรียบ..... 179
6-33	ผังพื้นที่ชั้นล่างแสดง “ท่า” ของปฏิสังการแห่งชีวิต ใต้ถุนเรือนนำมาเรียบ..... 180
6-34	ปฏิสังการแห่งชีวิตของครอบครัว ในลานปลญวนใต้ถุนเรือนนำมาเรียบ..... 180
6-35	ปฏิสังการระหว่างครอบครัวนำมาเรียบและครอบครัวป่ากุหลาบ..... 180
6-36	สมาชิกครอบครัวผู้เป็น “แม่งาน” ในงานแต่งงานลูกชายคนเล็กของป่ากุหลาบ ใต้ถุนเรือนนำมาเรียบ..... 181
6-37	ญาติมิตร เพื่อนบ้านผู้อาสาเป็น “ลูกมือ” ในงานแต่งงานลูกสาวคนโตนำมาเรียบใต้ถุนเรือนนำมาเรียบ..... 181
6-38	ผังพื้นที่ชั้นบนแสดงสายสัมพันธ์ชีวิตผ่าน “สะพานเสียง” ระหว่างครอบครัวนำมาเรียบ ครอบครัวป่ากุหลาบ..... 182
6-39	พื้นที่รองรับกิจกรรมชีวิตของครอบครัว ชานเรือนนำมาเรียบ..... 183
6-40	หน้าต่าง “เปิดออก” สูชานใช้เป็น “โต๊ะเขียนหนังสือ” ชานเรือนนำมาเรียบ..... 183
6-41	พื้นที่ “กึ่งเปิดได้-กึ่งปิดได้” เป็น “มุมสนุก” ของเด็กๆ ชานเรือนนำมาเรียบ..... 183
6-42	ผังพื้นที่ชั้นล่างแสดงที่พบปะสังสรรค์ ชานพักบันไดของเรือนนำมาเรียบ..... 183
6-43	ปฏิสังการแห่งชีวิตระหว่างครอบครัวและเพื่อนบ้าน ชานพักบันไดของเรือนนำมาเรียบ..... 183
6-44	ฝา-ฝ้า มีสเปซ ซ่อนความเป็นที่เก็บของ ครว้นำมาเรียบ..... 184
6-45	ประตูเปิดออกเอื้อมหยิบลูกมะละกอได้ ครว้นำมาเรียบ..... 184
6-46	ฝา มีสเปซ ซ่อนความเป็นที่เก็บของ ครวย้ายสนิ..... 185
6-47	ฝา มีสเปซ ซ่อนความเป็นที่เก็บของ ครวป่ากุหลาบ..... 185
6-48	รูปตัดแสดง “พื้น+ฝา หายใจได้” ครวป่ากุหลาบ..... 186
6-49	ฝาไหลช่วยให้ครว “หายใจได้” ครวป่ากุหลาบ..... 186
6-50	ผังพื้นที่ชั้นบนแสดงระเบียบงานสัมพันธ์พื้นที่ภายในและภายนอกของครวนำมาเรียบ..... 186
6-51	ระเบียบช่วยให้ครว “หายใจได้” และช่วยขยายพื้นที่ใช้สอยของครวนำมาเรียบ..... 186
6-52	ผังพื้นที่ชั้นบนแสดงครว “หายใจได้” ครวย้ายสนิ..... 187
6-53	ระดับช่องเปิดตอบรับกับระดับของการนั่งพื้น ช่วยให้ครวย้ายสนิ “หายใจได้”..... 187
6-54	ผังพื้นที่ชั้นบนแสดง “พื้นที่ในระหว่าง” สานโลกแห่งสัมผัส สู่ใจ ชานเรือนนำมาเรียบ..... 187
6-55	“พื้นที่ในระหว่าง” สานโลกแห่งสัมผัส สู่ใจ ชานเรือนนำมาเรียบ..... 187
6-56	“พื้นที่ในระหว่าง” สานโลกแห่งสัมผัส สู่ใจ ชานเรือนป่ากุหลาบ..... 188
6-57	“พื้นที่ในระหว่าง” สานโลกแห่งสัมผัส สู่ใจ ชานเรือนย้ายสนิ..... 188
6-58	ทำน้ำเรือนนำมาเรียบ..... 188
6-59	ทำน้ำเรือนป่ากุหลาบ..... 188
6-60	ทำน้ำเรือนย้ายสนิ..... 188
6-61	ลำดับการเติบโต “เรือนแห่งชีวิต” ของครอบครัวนำมาเรียบและครอบครัวป่ากุหลาบ (พ.ศ. 2500)..... 190
6-62	ลำดับการเติบโต “เรือนแห่งชีวิต” ของครอบครัวนำมาเรียบและครอบครัวป่ากุหลาบ (พ.ศ. 2520)..... 191
6-63	ลำดับการเติบโต “เรือนแห่งชีวิต” ของครอบครัวนำมาเรียบและครอบครัวป่ากุหลาบ (พ.ศ. 2546)..... 191
6-64	ภาพปรากฏชีวิตที่ถักทอ ซ้อนซับซ้อน ในท้องถื่นแห่งชีวิต..... 192

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

รูปที่		หน้า
6-65	ภาพลักษณะของท้องถิ่นแห่งชีวิต บ้านคลองลำสาลี.....	193
6-66	ภาพลักษณะของท้องถิ่นแห่งชีวิต บ้านคลองลำสาลี.....	194
7-1	รูปตัดแสดงการเพิ่มมิติความหนาของพื้น.....	198
7-2	รูปตัดแสดงการเพิ่มมิติความหนาของฝา.....	198
7-3	รูปตัดแสดงการเพิ่มมิติความหนาของฝา.....	198
7-4	รูปตัดแสดงการเพิ่มมิติความหนาของฝา.....	198
7-5	รูปตัดแสดงการเพิ่มมิติความหนาของฝา.....	198
7-6	รูปตัดแสดงการเพิ่มมิติความหนาของฝา.....	198
7-7	รูปตัดแสดงการเพิ่มมิติความหนาของฝา.....	198
7-8	รูปตัดแสดงการซ้อนทับทางตั้งของพื้นที่ใช้สอย.....	199
7-9	รูปตัดแสดงการซ้อนทับทางตั้งของพื้นที่ใช้สอย.....	199
7-10	ผังพื้นแสดงการเปิดที่ว่างของโครงสร้างเรือน.....	199
7-11	การเปิดที่ว่างของโครงสร้างเรือน รองรับกิจกรรมชีวิตและอุปกรณ์ชีวิต.....	199
7-12	พื้น สร้างที่ว่างในที่ว่าง.....	200
7-13	พื้น+ฝา สร้างที่ว่างในที่ว่าง.....	201
7-14	พื้น+ฝา สร้างที่ว่างในที่ว่าง.....	201
7-15	พื้น+ฝา สร้างที่ว่างในที่ว่าง.....	201
7-16	พื้น+ฝา+ฝ้า สร้างที่ว่างในที่ว่าง และการนำแสงธรรมชาติผ่านเข้ามาสู่พื้นที่ภายใน.....	202
7-17	ผังพื้นแสดงการเปิดที่ว่างให้กับเรือน.....	203
7-18	ผังพื้นแสดงการเปิดที่ว่างให้กับเรือน.....	203
7-19	ผังพื้นแสดงการเปิดที่ว่างให้กับเรือน.....	203
7-20	ผังพื้นแสดงการเปิดที่ว่างให้กับเรือน.....	203
7-21	ผังพื้นแสดงการจัดที่ว่างแบบรวมศูนย์.....	204
7-22	ผังพื้นแสดงการจัดที่ว่างแบบรวมศูนย์.....	204
7-23	ผังพื้นแสดงการจัดที่ว่างแบบรวมศูนย์.....	204
7-24	ผังพื้นแสดงการจัดที่ว่างแบบรวมศูนย์.....	204
7-25	การเปิดที่ว่างให้กับเรือนและการจัดที่ว่างแบบรวมศูนย์ อำนวยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัว.....	205
7-26	รูปตั้งแสดงการเว้นช่องว่างบนฝาโปร่งลม.....	206
7-27	รูปตั้งแสดงการเว้นช่องว่างบนฝาโปร่งลม.....	206
7-28	รูปตั้งแสดงการเว้นช่องว่างบนฝาโปร่งลม.....	206
7-29	รูปตัดแสดงการซ้อนเหลื่อมระนาบบน-ล่างของฝา.....	206
7-30	การเว้นช่องว่างบนฝา-ฝ้าโปร่งลม.....	207
7-31	ผังพื้นและรูปตั้งแสดงการซ้อนช่องเปิดในช่องเปิด.....	207
7-32	ผังพื้นและรูปตั้งแสดงการซ้อนช่องเปิดในช่องเปิด.....	208
7-33	รูปตัดแสดงการเพิ่มพื้นดินและพื้นที่สีเขียวให้กับเรือน นำพาชีวาสู่ชีวิต.....	208

สารบัญรูปรูปภาพ (ต่อ)

รูปที่		หน้า
7-34	การทิ้งร่องรอยโครงสร้างของเรือน.....	210
7-35	การทิ้งร่องรอยโครงสร้างของเรือน.....	210
7-36	การเว้นที่ว่างบางแห่งที่ไม่สมบูรณ์ไว้กับเรือน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต.....	211
7-37	การเว้นที่ว่างบางแห่งที่ไม่สมบูรณ์ไว้กับเรือน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต.....	211